

Szenográdi Ferenc

Szécsény a történelmi változások sodrában

Szécsény Nógrád megye északi részén a szlovák határnál, az Ipoly völgyében fekszik. Itt halad át a Budapest-Rétság-Balassagyarmat-Salgótarján közötti 22-es számú főút. A városkában 2400 család él.

A település rövid története

Időszámításunk első évezredében is megfordultak itt különböző népek: germánok, avarok, szlovákok. A környéken talált, a honfoglalást követő évszázadokból származó temetők leletei arról tanúskodnak, hogy ezt a vidéket a magyarok már bejövetelükkor megszállták.

Az első hiteles írásos adat 1219-ben Szécsényt még csak falunak említi. A XIV. század elején túlnőtt a környező helységeken, mezőváros jellegét öltött. *Szécsényi Tamás* felismerte, hogy a birtokát képező város felvirágoztatásának magának is hasznára válik, ezért 1332-ben *XXII. János* pápától engedélyt kért ferences kolostor alapítására. *Károly Róbert* 1334-ben városi ranggal ruházta fel Szécsényt. Az elkövetkező száz évben épült fel a templom, a kolostor, a várkastély.

Az elmúlt századok történelmi sodrája nem kerülte el a várost. A XVI. században, 1552-ben a török elfoglalta a várat, a várost. *Sobieski János* lengyel király 1683-ban véget vetett a helyi török uralomnak. Az ostrom után kitört a pestisjárvány. A város elnéptelenedett. *Bárkányi János* páttert, *II. Rákóczi Ferenc* nevelőjét 1689-ben a ferencesek a kolostor újratelepítésével bízták meg. Az élet hamarosan visszatért Szécsénybe. Nem sokkal később – 1705. szeptember 12. október 3. között – *II. Rákóczi Ferenc* már itt tartotta az országgyűlést. A századforduló tragikus eseménye 1797-ben szinte az egész várost – a kolostor, kastély, templom kivételével – tűzvész pusztította el. Szécsény ebből is újjászületett.

A szabadságharc idején bevonultak ide a császári csapatok. *Pulszky Ferenc* birtokát, aki az első felelős minisztérium megalakulásakor pénzügyi, majd később külügyi államtitkár volt, elkobozták. A felesége végül is 1864-ben visszakapta a birtokot.

A XIX. század végének kedvező eseménye a Balassagyarmat-Szécsény-Losonc vasútvon-

nal építése, amelyet 1896-ban adtak át a forgalomnak.

A szécsényiek nehezen vették tudomásul 1886-ban, hogy városi rangjukat elvették. Ki tudja, hogy mi ösztönözte az elődöket, amikor úgy döntöttek, hogy mégis városházát építenek. Talán e szomorú intézkedés, hogy a településtől elvették a városi rangot. Tény, hogy 1905-ben elkészült a városháza.

Lakói régen is, ma is szeretik településüket. „Majd mi megmutatjuk, és nem hagyjuk magunkat” – gondolkodás jellemző az itt élők nagy részére.

Az első világháborúból, amelyben 300 szécsényi vett részt, 135-en már nem tértek haza.

Itt mindig is adtak a város szellemi életére. A század elején városi újság jelent meg. 1933-ban alapították a polgári iskolát. Ebben az időben húsz egyesület működött a városban.

A II. világháború komoly áldozatokat követelt. Szécsényt 1944. december 6-tól december 28-ig ostromolták. A front elvonulását követően hamar elkezdődött az élet a városban. Ezt követően egyre inkább nehezebb és nehezebb napokat éltek meg az emberek. Ebben az időben a helyiek nagy többsége a mezőgazdaságból élt. A paraszti rétegnek a beszolgáltatás komoly terheket jelentett.

Nagy lelki megrázkódtatást okozott a vallásos embereknek a ferences rend helyi felszámolása. A rend tagjait 1950-ben vették el. A kolostor épületét később a mezőgazdasági iskola kapta meg.

Az 1956-os forradalom után többen kénytelenek voltak emigrálni. Kiss Andort, Horváth Bélát és másokat meghurcoltak azért, mert 1956 őszén egy eszme élére álltak.

Az évszázadok során tűzvész, ostrom, pestis pusztította a várost, de az mindig meg tudott újulni. A nagyobb és kisebb történelmi változásokat az emberek mindany-

nyiszor valamiképpen feldolgozták magukban.

Mi a helyzet az elmúlt évek történelmi változásaiban?

Volt egyszer egy járás

A szécsényi emberek nehezen felejtik el, és még mindig sokukban él az a gondolat, hogy a mai problémák gyökerei a 70-es évek végén hozott közigazgatási átszervezéssel magyarázhatók. Azzal, hogy Szécsény megszűnt járási székhely lenni.

– A város jelenlegi helyzetét, az itteni állapotokat, csak úgy tudjuk megérteni, ha legalább másfél évtizeddel visszaforgatjuk a történelmet.

A 70-es évek végén a járás megszüntetése azt jelentette Szécsény életében, amit az ország életében Trianon. Az akkori első számú vezetők nem emelték fel szavukat az úgynevezett közigazgatás korszerűsítése ellen. Én magam is tudom ezt, hiszen átéltem az egészet. A járási tanácsnak a megalakulásától az utolsó pillanatáig tagja voltam. Az akkori megyei vezetők hosszasan próbálták nekünk magyarázni, hogy milyen jó lesz az Szécsénynek, ha Balassagyarmat lesz a járási székhely. Amikor megkérdeztem: ha az olyan jó, akkor miért kell minket annyira győzködni? Elképzelheti, hogy milyen választ kaptam – magyarázta Kelemen Béla.

– Ön abban az időben a Magyar Nemzeti Bank szécsényi járási fiókjának volt a vezetője. Hogyan érintette az úgynevezett közigazgatás korszerűsítése?

– *Megszűnt itt a bank. Engem Salgótarjánba helyeztek. A bank megszűnése három dolgot vont maga után. Egy intézménnyel kevesebb lett Szécsényben. Kisebb lelki problémát jelentett az ott dolgozóknak, hogy mi lesz velük. Jölle-*

het elhelyezkedtek, de sokuknak utazgatni kellett. Ami a legfontosabb, hogy az emberek a banki ügyeket nem tudták helyben intézni. – Nemcsak a mi intézményünk szűnt meg. Jónéhány más is. Ezzel az intézkedéssel, hogy Szécsénytől elvették a járási székhely rangját, elkezdődött a település szellemi életének leépítése.

Történelmi tény, hogy Szécsény megszűnt járási székhely lenni. Ezzel megszűnt a járási hivatal, a járásbíróság, a járási rendőrkapitányság, földhivatal. Szécsény egy csendes kis település szintjére redukálódott. Az itt élő emberek, a vezetők egyszerűen beletörődtek a megváltoztathatatlanba? Őze János a város jelenlegi alpolgármestere a kérdésre így válaszolt.

– Szécsényt három dolog sújtotta. Az egyik, hogy mindig is kevés szótólója volt a megyén. Higgye el, abban az időben ez így működött. A másik a földrajzi fekvése: Salgótarján és Balassagyarmat között mi voltunk a „légtér”. Pedig épp a földrajzi fekvése miatt többet érdemelt volna ez a város. A járás akkori első emberei, értem ezen a párttitkárokat, sohasem kötődtek Szécsényhez. Így aztán könnyen kialakulhatott az a helyzet, amely kialakult. Egy dolgot azonban még el kell mondanom. Ha főnt kiterveltek valamit, az ellen itt lent nagyon keveset lehetett tenni.

Hogyan látja az egykori intézkedés városra gyakorolt hatását Borik Albert fiatal vállalkozó?

– Egy kis túlzással azt mondhatom, hogy a járási székhely megszűnésével kereskedelmünk falusi szintre süllyedt. Addig a környező településekről az emberek idejöttek ügyeket intézni, amit legtöbb esetben bevásárlással kapcsoltak össze. Az intézkedés után Szécsény csak átutazó állomás lett. Azok, akik korábban Szécsényben

a különböző hivatalokban dolgoztak, Balassagyarmatra kerültek, esetleg Salgótarjánba. A bevásárlásaikat ott intézték el. Aztán volt ennek az intézkedésnek még egy másik hátulütője. Minden ember valamilyen közösségi életet él. A Szécsényből eljáró emberek, s mondjuk meg őszintén az értelmiségiek egy jelentős része volt ez, a két városban éltek közéleti életüket, Szécsény ezzel is kevesebb lett. Akárhogyan is nézzük, a járási székhely elvételével Szécsény nagyon visszaesett a fejlődésben.

Szécsény és a gimnázium

Az 1970-es években jogosan érezték úgy a szécsényiek, hogy városukat tudatosan vissza akarják fejleszteni. Miért? Erre sem akkor, sem most nem tud senki elfogadható választ adni. Az egykori járási vezetők gyengeségét, egyfajta tervszerűtlenséget, a megyei vezetőség Szécsénnyel szembeni közömbösségét egy erős centrális irányítást és bizonyos emberek háttérérdekét vélték az intézkedésben felfedezni az itteniek.

Tény, hogy a gimnázium is megszűnt Szécsényben. Az intézményre a „halálos ítéletet” még előbb kimondták, mint a járásra. Hogyan vélekednek az egykori gimnáziumról az érintettek, az igazgató, tanárok, diákok, szülők?

Szerémy Gyula az egykori gimnázium volt igazgatója:

– Szécsényben az 1963-64-es tanévben kezdte meg működését a gimnázium. A középiskola első három év után vált önálló intézménnyé, addig a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolával közös igazgatás alatt működött. Azért, mert megyei elhatározásra született, továbbá, mert az általános iskolások közül egyre több tanulót szorított ki a fejlődő gimnázium a saját tantermeiből, a település nem örült túlságosan az új iskolatípusnak. A Járási Tanács Művelődésü-

gyi Osztálya és Szécsény tanácsi apparátusa különösen nem, mert a megye csak az ígéreteit nem sajnálta, a pénzt már igen. Ezért a járásnak az általános iskolától kellett elvonni a gimnázium fenntartásához szükséges költségvetési fedezetet. Még nagyobb gondot okozott, hogy bár a megye szinte azonnalra ígérte az új épületet, mégis hajszálhíján elmaradt a beruházás. Ha az akkori országgyűlési képviselőnk Sümegi János nem rendelkezik olyan összeköttetéssel, és nem jár utána, ma sem volna iskolaépület a Rákóczi ut 90.szám alatt.

Miután János bácsi előtt minden magas hivatal ajtaja megnyílt, és ő nem is restelt kopogtatni rajtuk, nagy késéssel ugyan, de 1968 decemberére beköltözhetővé vált a gimnázium épülete. A nehézségek ellenére 50-60 szécsényi és környékbeli fiatal érettségizett a nappali tagozaton és átlagosan fele ennyi a dolgozók gimnáziumában.

Szécsény és a szomszédos települések sokat veszítettek azzal, hogy a 70-es években hivatalban lévő vezetőknek nem kellett a gimnázium. Csupán Kalocsai Miklós és Kiss Sándor pártbizottsági funkcionáriusok akarták ezt az iskolát.

Amikor ők itthagyták hivatalukat, utódaik asszisztáltak a megyei döntés végrehajtásához, a gimnázium megszüntetéséhez.

Szécsény nemcsak gimnáziumát veszítette el 1976-ban, hanem a fő jól képzett középiskolai tanárát is. Ők ugyanis a szakközépiskolával történő összevonás miatt kerestek más állást maguknak. Senki sem marasztalta őket.

A volt gimnázium tanszabványi tagjai közül Hégyes Györgyné, jelenleg a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnázium tanára a következőket mondta :

– A tanári pályámnak a legszebb korszaka volt az a hat év, amit Szécsényben töltöttem.

Emlékeimben él, hogy meg kellett küzdenünk a gimnázium elismeréséért, azért, hogy a szülők ide adják gyermekeiket a balassagyarmati, vagy a salgótarjáni középiskolák helyett.

A szécsényi gimnázium rövid idő alatt kivívta a szakma, a szülők elismerését. A végzős diákok közül nagyon sokan kerültek egyetemre, főiskolára. Dr.Gál Lóránt az iskola egykori diákja így emlékezik vissza:

– Egy városhoz elengedhetetlenül hozzátartozik a diákság is. Ez nagyvárosban egyetemet, Szécsényhez hasonló kisvárosok esetében pedig gimnáziumot jelent. A helyi gimnáziumnak számtalan előnye volt. Elsősorban a továbbtanulni szándékozók nem voltak hosszú utazásra kényszerítve, s a környező településeken lakók is könnyebben eljuthattak Szécsénybe, mint a másik két városba. Esélyt jelentett a gimnázium arra, hogy az itt végzettek a városban maradjanak, vagy az egyetemek, főiskolák után visszatérjenek.

Ebben az iskolatípusban jelentek meg az önkormányzat csírái. A tanári kar az oktatáson kívül befolyást gyakorolt a város szellemi életére.

A remény hal meg utoljára.

A 90-es évek elején a városban és környékén egyre többen megfogalmazták a gimnázium újraindításának a gondolatát. A pártok zászlaikra tűzték: „Legyen a városnak ismét gimnáziuma”.

Az MDF részletes, felmérésen alapuló programot dolgozott ki a helyi gimnázium előnyeiről. 1991-ben az látszott elfogadható megoldásnak, hogy a mezőgazdasági szakközépiskola négy évfolyamos gimnázium megszervezésével bővíti képzési formáját. Akkor az iskola vezetősége nem látta ennek a realitását.

Közben a két szomszédos városban, Salgótarjában és Balassagyarmaton beindult a

6 évfolyamos gimnáziumi képzés. Tehetséges gyermekek Szécsényből és környékéről a két gimnáziumban folytatták tanulmányukat 6. osztály után. Így ebben az időben Szécsényben már nem volt létjogosultsága egy 4 évfolyamos gimnázium megszervezésének.

Az önkormányzat széleskörű felmérést végzett a szülők körében egy leendő gimnázium indításáról. A szülőknek az volt a kérésük, hogy önálló gimnáziumot alapítson az önkormányzat. Gyermekeiket nem szívesen adják a mezőgazdasági szakközépiskolával összevont gimnáziumba. Egy iskola szellemiségét, profilját, követelményrendszerét csak akkor lehet kialakítani, ha az önálló. Így döntött az önkormányzat az önálló 8, illetve 6 évfolyamos gimnázium indítása mellett. Az oktatás az 1994-95-ös tanévben kezdődött el.

A gimnázium iránti érdeklődést mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy 231 tanuló jelentkezett, s közülük 198-an nyertek felvételt.

– A gimnázium több mint reménysugár a város önállóságának útján. Egyfajta biztosíték arra, hogy ennek a településnek ismét lesz önálló, az itt lakók életét meghatározó szellemi élete – mondta Melo Magdolna szülő.

Kelemen Béla azt a gondolatot fejtegette, hogy a gimnázium fényes bizonyítéka annak, hogy a szécsényiek nem törődnek bele a megváltoztathatatlanba. Ha kell, kezükbe veszik saját sorsuk irányítását.

– A leköszönt önkormányzatnak három előremutató, a város jövőjét meghatározó döntése volt. A gáz bevezetése, a zeneiskola megszervezése és a gimnázium beindítása – vélekedett Smelkó István az MDF szervezetének helyi vezetője.

Ismét van a városnak rendőrkapitánysága

Ha kívülről nézném ezt a várost, talán nem fájna annyira az, ami fáj. Nem fájna, de végtelenül bosszantana. Tudunk építeni, létrehozni dolgokat, aztán ugyanazt lerombolni, átalakítani, átszervezni. Nem törődve az anyagi és emberi áldozatokkal. Mindezt csak azért mondtam el, mert volt ennek a városnak egy rendőrkapitánysága. Tudom, hogy mit jelentett a megszűnése az itt élő embereknek.

Hadd idézzem ezzel kapcsolatosan a helyi újság 1990 júliusi számának egy cikkét. „Amióta az 1978-as év végén megszüntették a városi rendőrkapitányságot és ésszerűsége hivatkozva a balassagyarmathoz csatolták, elég sok volt a gond. A legegyszerűbb okmányokkal is balassagyarmatra kellett utazgatni, az ellenőrzés lanyhult a térségben, hiszen a balassagyarmati körzetnek a perifériáján voltunk, romlott a közbiztonság. Mindezek egyenes következménye volt, hogy a térség lakossága egyre elégedetlenebbé vált a rendőrség munkájával szemben. A helyzet tarthatatlanságát felismerve a rendőrség illetékesei egyetértésével 1988-tól már Szécsényben lehetett elintézni a személyi igazolványokkal és útlevelekkel kapcsolatos teendőket, de a közlekedés rendjében, a vagyonvédelemben nem történt előbbrelépés. Summázva azt lehet talán mondani, hogy a balassagyarmati Városi Rendőrkapitányság nem volt igazi gazdája ennek a térségnek, így minden törvénytisztelő állampolgárt örömmel töltött el a hír, miszerint Szécsényben Városi Rendőrkapitányság alakul”.

Egy évvel később a megyei rendőrkapitány, a környező települések polgármestereinek az egyetértésével dr. Havasi Zoltánt kinevezte Szécsény város rendőrkapitányának.

Velenczei Ferenc igazi lokálpatrióta, tősgyökeres szécsényi, így fogalmazott:

– Már ez is valami, de még nagyon messze van a rend.

Új szelek fújdognak

A szécsényi emberekre jellemző, hogy a lakosságot két csoportra osztják: tősgyökeres szécsényiekre és bevándorlókra. Az utóbbiakat nem egyszer a jöttmentek jelzővel illetik. Mi lehet ennek az oka? – kérdezem Velencei Ferencet.

– Ez így nem egészen igaz. A helyzet nem olyan egyszerű. Az elmúlt időszak tanított meg minket arra, hogy ne higgyünk az „esőcsinálónak”, az idegenek ígéreteinek. Ezt a várost a megyei vezetők, a fejünkre tett idegen kiskirályok már nem egyszer becsapták, félrevezették. Az ilyen emberek azután szedik a sátorfájukat, és „angolosan” lépnek. Egy szécsényi ember, aki itt született, nem hoz olyan intézkedéseket, hogy utána ne merjen az emberek szemébe nézni. Az itt születettek és itt élők között nincsenek hamis próféták. Ennek a városnak volt egy Bóvíz és egy Földi korszaka. Mi elfogadjuk, tiszteljük azokat az idegenből idetelepült embereket, akik beilleszkednek és tesznek is valamit ezért a városért. Nagyon sokan vannak ilyenek. Hogy csak néhányat említsek néhányai Antal Károly, néhányai Boros Béla, néhányai Borda István, Bakos Ferenc, Szerémy Gyula, Kovács György, Csuka László és sokan mások.

– Említette a Bóvíz- és Földi korszakot. Mit ért ezen?

– Amikor ők voltak a tanácselnökök, fejlődött ez a város. Kollégium, Skála Áruház, általános iskola, kultúrház, lakótelepek, hogy csak a legfontosabbakat említsem. Mind a ketten tősgyökeres szécsényiek voltak. Földi Laci bácsi fegyelmet kapott, mert túllépte a megyétől kapott keretet. Azt mondta: A fegyelmi csak egy papír, de a város korszerű közvilágítása megmarad”. Ilyen gondolkodású vezető emberek kellene nekünk.

– Miért? A maiak nem ilyenek?

– Megmondom őszintén, vannak közöttük olyanok, akik előbbre valónak tartják saját egzisztenciájukat, gazdaságukat, mint a város érdekét. Ilyen szemlélettel nem lehet egy várost irányítani.

Csak a rend kedvéért jegyzem meg, hogy nem minden képviselőnk ilyen, és különösen nem a polgármesterünk.

*

Hogy valójában mikor kezdődött el az ország demokratikus átalakulásának a folyamata, nehéz lenne időponthoz, helyhez kötni. Hogy Szécsényben mikor indult el ez a változás, ugyancsak nem köthető dátumhoz. Egy biztos. Voltak személyek, akik élen jártak az átalakulás folyamatában. Vannak közösségek, amelyek hozzájárultak, felgyorsították a helyi változásokat. Ott bábáskodtak a helyi demokrácia megszületésénél.

A helyi újság 1989. decemberi számában írta: „...Várunk valamit, amit nem tudunk megfogalmazni, amit nem mondunk ki, de a reményt keltő várakozás ott él a lelkünk mélyén. (...) Tudjuk, hogy 1989 karácsony estéjén felhőtlen nyugalom kilátásával nem áltathatjuk önmagunkat, de azt is tudjuk, hogy egy új karácsony kopogtat az ablakon.

(...) Midőn csendes rezzenések, hangosabb emberi szók jelzik az idők változását; midőn kezd szárba szökkenni a remény, meg kell hogy fogalmazzuk önmagunknak: mi a küldetésünk? Mások és önmagunk boldogsága. Csak ilyen közegben mondhatunk egymásnak boldog karácsonyt. Csak így lehet súlya, hite szavunknak...”

Szécsényben az évtized fordulóján a politikai változások főbb mozgatója az MDF volt. Frisch Oszkár erre így emlékezik vissza:

– Levegőben lógott a változás. 1988. december 16-án megalakítottuk a helyi csoportot. Ezt annak rendje és módja szerint bejelentettük a tanácson a HNF helyi szervezeténél és az MSZMP irodáján. – Hogy mi volt a célunk?

Azoknak az összefogása, akik városunkban és környékén részt kívántak venni a helyi politika alakításában, a demokratikus közvélemény kialakításában.

Ahol csak lehetett támadást indítottunk az MSZMP, majd utódja az MSZP ellen. Sikerült elérni, hogy az akkori tanácsi vezetés komolyan vett minket. Aláírásokat gyűjtöttünk. Az egyik ilyen nagy akciónk volt, hogy a párházat át kell alakítani egészségügyi centrummá. Kidolgoztuk programunkat, amelyben sikraszálltunk a szabad választások mellett. Csak megjegyzem, hogy később az egészségügy-hálózat fejlesztése a mi koncepciónk alapján valósult meg. El kell hogy mondjam, két vonal rajzolódott ki sorainkban. Az egyik az akkori és korábbi párti és állami vezetés számonkérése, elszámoltatása.

Mi a szürke, egyszerű párttagokra nem gondoltunk. De szeretném hangsúlyozni, hogy a számonkérést, elszámoltatást csak egyes személyek szorgalmazták. A józanabb vonal a város fejlesztését, a demokratikus élet kibontakozását tartotta fontosnak. És ez volt az erősebb. S azt hiszem, hogy nincs a városban olyan ember, akit ezért vagy azért az MDF számonkért volna...

A helyi átalakítást a demokratikus élet kibontakoztatását a helyi MSZMP reformgondolkodású párttagjai is sürgették.

– Mi is a változás hívei voltunk. A más csoportosulásokkal szemben nehezt-

tette a helyzetünket, hogy a megyei pártbizottság minden lépésünket figyelte. Egy alkalommal behívtak, s keményen számonkérték rajtam, hogy miféle reformokat akarunk mi Szécsényben. Két tűz között voltunk: egyfelől támadtak minket az itteni tőlünk jobbra álló csoportosulások, a másik oldalról pedig az előbb említett keményvonalú megyei vezetés – mondta Borenszki Ervin.

Gazdaság az alapja mindennek

Csak azt lehet elosztani, amit megtermeltünk. Ezt a régi igazságot a szécsényiek is jól tudják.

– A 80-as évek közepén bementem a pártbizottságra, beszéltem a tanácselnökkel, hogy telepítsenek Szécsénybe mezőgazdasági termékeket feldolgozó iparágat. Mit gondolt a válasz? Azt mondták, hogy én építész létemre nem látom át a térség munkaerő-gazdálkodását. Aztán megmagyarázták, hogy Salgótarján üzemei bőven felveszik a térség felesleges munkaerőjét. A történelem engem igazolt. Amikor a gazdasági helyzet romlott, Salgótarján üzeméből elsőként a bejáró dolgozókat küldték el. Aztán hivatkoztam a város vezetőinél a szövetkezet mellékiüzemáigaira. Elmondtam, hogy miért kell öntödét létrehozni és miért olyanul foglalkoznak, aminek kevés köze van a mezőgazdasághoz.

Abban az időben a vezetés csak a mezőgazdasági termeléssel foglalkozott. Megfeledeztek az ipar fejlesztéséről, pontosabban a mezőgazdasági termékeket feldolgozó élelmiszeripar meghonosításáról – magyarázta Borik Albert képviselő.

Mindannak amit ön elmondott bizonyos mértékig ellentmond az ELZETT Zár és Lakatgyár idetelepítése.

– Ez csak egy. Több olyan üzemre lett volna szükség, amely az eljáró munkaerőnek

itt helyben biztosít munkalehetőséget. Igaz, hogy a változás idején az ELZETT is problémákkal küszködött, sőt be kellett zárni, de legalább megmaradtak a szerelőcsarnokok. Tudott a város valamit privatizálni, volt olyan hely, ahol az új ipar elindulhatott. Ha több üzem lett volna, akkor most nagyobbak lehetnének a lehetőségek, kevesebb lenne a munkanélküliek száma.

Borik Albert véleményének ellentmond dr. Sümegi Sándor, a volt termelőszövetkezet elnöke, az újtípusú szövetkezet vezetője.

– Szécsényben 1960. február 13-án alakult meg a termelőszövetkezet. Egy évvel később ide csatolták Pösténypusztát, majd Benczurfalvát. Politikai döntés alapján 1975-ben a volt nagylóci szövetkezet egyesült a szécsényivel. Négy évvel később Hollókő-Zsunypusztai Petőfi Népe MGTSz csatlakozott hozzánk. Újabb politikai döntés és Ludányhalászi, Nógrádszakált is idecsatolták. Ezt követően a nagy szövetkezet 7776 hektáron gazdálkodott.

1992. december 11-én a közgyűlés az alábbi szerkezetet alakította ki. A több, mint 600 millió forint vagyon közel 50 százaléka jutott a Termelő Értékesítő Szolgáltató Szövetkezetnek. A II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági TÉSZZ, amelynek én vagyok a vezetője, a volt szövetkezet jogutódja.

Kivált a közös gazdaságból 8 személy, ők önállóan gazdálkodnak.

Csókási Béla röviden így summázta döntését: *Az apám is paraszt volt, szerettem a földet, ami megélhetést jelentett a család számára. Annak idején bekényszerítettek bennünket a térszbe. Most végre megmutathatom, hogy egyedül mire vagyok képes. Jobb így, hogy a magam ura vagyok.*

Dr. Sümegi Sándor a szétesésről a továbbiakban a következőket mondta: –

Hollókő-Zsunypusztai térségben megalakult az önálló gazdálkodó N-DIORIT Kft. Ludányhalászi térségében a BSZV Kft. jött létre. Szécsényben az Industria Kft.-hez az ipari tevékenység került. Amit eddig mondtam azok száraz adatok, pusztán tények. A véleményem, hogy kár volt szétverni a szövetkezeteket, ami egyértelműen hozzájárult a magyar mezőgazdaság visszaeséséhez. Nem titkolom mi most csak úgy tudunk megélni, hogy elkezdjük felélni a vagyónkat. Ennek nem csupán mi vagyunk az okai, késett a szövetkezeti törvény, a privatizációt sem úgy hajtották végre, hogy a szövetkezeteknek jó legyen. Gondolok itt arra, hogy a földjeinkért a kárpótlási jegyeket még mindig nem kaptuk meg. Véleményem szerint, hosszú éveknek kell eltelti ahhoz, hogy a magyar mezőgazdaság talpra álljon.

Munkanélküliség

1990 nyarán már erősen fújdogált a munkanélküliség szele. Az emberek tele voltak bizonytalansággal, szorongással, félelemmel. A város legnagyobb ipari üzeméről így írt a helyi újság 1990. júliusi száma: *Lakat kerül a BRG-re?* címmel: „Talán épp az egykor itt gyártott lakat díszeleg majd a gyár kapuján? Ez az egyik legnagyobb kérdés most Szécsényben. A dolgozók az utóbbi hónapokban érezték, hogy valami baj van, hiszen egyre kevesebb volt a munka. Már nem kellett, sőt nem is lehetett túlórázni. Nyílt titok volt: baj van a vállalattal. Tudtak arról, hogy Salgótarjánban 500 főt küldtek el az ottani egységtől. A szécsényieket is megcsapta a >halál szele<. A bizonytalanság érzését csak fokozta, hogy nem tudták kiket fog érinteni. A feszültség miatt barátok ellenségekké váltak, mindenki bűnbakot keresett és látott a másikban. Tóth László úr a szakszervezeti bizottság

titkára: Igyekeztem mindent megtenni, hogy ne kerüljön sor az elbocsátásokra, még a Szakszervezetek Országos Szövetségétől is segítséget kértem. Eredménytelenül. Egyetlen lehetőségünk maradt, segíteni, hogy zökkenőmentesen, minél kevesebb problémával oldjuk meg a leépítést, a létszámcsoökkentést”.

A végeredmény: az üzemet bezárták. A szakszervezeti titkár most munkanélküli:

– Megpróbáltam több helyen is elhelyezkedni, de nem sikerült. Tudja, én a változás legnagyobb problémáját abban látom, hogy korábban az embereknek megmondták, hogy mit kell csinálni, és tették a dolgukat. Az ilyen szellemben élő emberek nehezen tudnak váltani, az újhoz alkalmazkodni, próbálkozni, netán kockáztatni. Az én esetem is jó példa erre. A fiam, aki szobafestő, az utcára került. Nem volt úgy elkeseredve mint én. Könnyebben feltalálta magát. Nyitott egy kis zöldségboltot, nem nagyot, de arra jó volt, hogy őt eltartsa. Aztán ez a bolt szép lassan bővült. Ma már azt mondhatom, hogy talán nekem is cseppen onnan valami. Nem mondhatom, hogy tönkrement a családi életem, de szomorú dolog, hogy a fiam tart el, még akkor is ha besegítek neki a munkába. Egy istentelen nagy ürességet érzek magam körül. Nemegyszer a feleségemtől is megkapom, hogy mit akarok én eltartott munkanélküli?

Hogy mit jelent a munkanélküliség az emberek életében?

A többségüknek lelki válságot. Elzárkózást a külvilágtól.

P.J.-né mondta el a következő történetet, arra kérve, hogy ne írjam ki a nevét:

– Férjem gépkocsivezető volt a szécsényi VOLÁN-telepen. Megbecsülték, tisztelték mert megbízható, jó szakember volt. Szerette a munkáját. A vállalat megszűnésével munkanélküli lett. A férjemet mintha kicserélték volna. Nem szólt senkihez, mogorva volt,

egyszerűen nem tudta feldolgozni önmagában azt, hogy ő munkanélküli. Nem tudott alkalmazkodni az új kényszerhelyzethez így aztán a saját kezével vetett véget életének. A tragédia azzal folytatódik, hogy az apa halála annyira megviselte a tizenéves fiam lelkét, hogy agresszív lett, nem járt iskolába, nem érdekelte őt semmi, tiltakozott a világ ellen. Végül intézetbe kellett őt adni.

Egy másik férfi N.L. mondta:

– Kovács a mesterségem. Mindig azt mondtam a főnökeimnek, ha felbosszantottak: itt a kalapács, gyertek vegyétek ki a kezemből. Tudtam, hogy nem teszik meg, mert azzal dolgozni kell. S mi történt? Kivették a kezemből és félretették a sarokba. Nem volt szükség a kalapácsra, a munkámra. Mi tagadás szégyellem, hogy munkanélküli lettem, s az az igazság, hogy nem is tudom, hogy mihez kezdjek, mert csak a kovácsmesterséghez értek.

Történelmi változások, amelyben nem dörögtek ágyúk, nem kelepelték géppuskák, nem folyt a vér. De a történelem változásai rátelepedtek az emberek vállára. A szélsőségekben sok ember lelkében tombolt a vihar.

Ahogy múlt az idő, egymásra rakódtak a napok, hetek, hónapok az emberek egyre inkább megtanultak együtt élni a munkanélküliséggel. Sokan úgy megszokták ezt az életformát, hogy ma már akármilyen munkát nem is vállalnak el szívesen.

– A nevemet ne írja meg, de megmondom magának őszintén, hülye lennék elmenni 18.000 Ft bruttóért dolgozni, amikor megkapom a munkanélkülit, és jóval többet tudok összemazszkolni.

Horváth Ferenc az ELSA Kft. ügyvezető igazgatója mindezt azzal erősítette meg, hogy üzemükbe, amely a volt BRG helyén működik, akár 100 embert is fel tudnának venni. Sajnos nincs jelentkező.

Család, amely küzd, bízik és remél

Nehéz helyzetben vagyok, amikor azt kutatom, hogy a változások hogyan érintették a családokat. Hiszen a nagy nyilvánosságot senki sem vállalja szívesen. A családja belső életét nem teregeti ki. *Végh Lajos* és családja vállalta ezt.

A Végh familia annyiban átlagos magyar család, hogy mindazok a társadalmi folyamatok, amelyek az elmúlt években lezajlottak, erős hatást gyakoroltak rájuk: őket is a változások negatív szele érintette meg jobban. Átlagos annyiban is, mint a családok jelentős része, hogy nagy áldozatvállalások és nehézségek közepette is, de sikerült talpon maradniuk. Az általános jegyek közé sorolhatjuk azt is, hogy nem csupán szemlélői, alkotói is saját életüknek, sorsuknak. És abban is megegyeznek a nagy átlaggal, hogy az átalakulás kínálta változásokra nehezebben, ha úgy tesszük, többszöri átgondolás, megfontolás után reagáltak.

Eltérnek azonban az átlagos családtípustól abban, hogy három gyermeket nevelnek. A legidősebb Bence 11 éves, a 8 évfolyamos gimnázium elsőse, Gergő az általános iskola harmadik osztályába jár, Enikő első osztályos. De a család szerkezete is különbözik a nagy átlagtól abban, hogy a 40 éves családfő nyugdíjas édesanyja is velük lakik. Erzsébet néni szövőnőként ment nyugdíjba 15 éve. Ha hívják, még most is bejár kisegíteni.

Az ön számára mit jelent a család?

– *Nehéz egy kérdés. Azt mondhatom, hogy minden. Mit érne az élet egyedül. Semmit. A feleség, a gyerekek adják az élet értelmét. Ők azok, akikért érdemes dolgozni.*

Kati, a feleség (gyermeknevelési támogatást kap):

– *Higgye el, nem minden a pénz. Tudom, hogy most nagyon sok embernek az a mindene, talán még az istene is. Nem mondom az is kell a boldogsághoz, sőt a pénz-*

telenség a legtöbb feszültség forrása, mégsem szabad csak pénzben gondolkodni. Van a földön más érték is. Ilyen: a békés boldog családi élet, a gyermeki mosoly, az értük való aggodás, az a sok apró öröm, amit nyújtanak. Tény, hogy több mindenről le kell mondanunk. S az ő szeretetük, ragaszkodásuk kárpótol azért, amihez most nem jutunk hozzá. Ki tudja, talán egyszer nekünk is megadatik, hogy lesz kocsink, kirándulhatunk, üdülhetünk, festményeket vehetünk, nem kell lemondani kedvenc íróink könyveiről.

Amikor arra kértem az édesapát, hogy meséljen önmagáról, élete útjáról, fontosabb állomásairól, rövid gondolkodás után a szemembe nézett és határozottan mondta:

– *Én őszinte leszek, mert úgy értem igazán az életemet, ha lehet ne hagyjon ki belőle semmit. Nem tartoztam a jótanulók közé, úgy, mint a két nővérem, akikből tanárnő lett. Így szakmát választottam. Autószerelő lettem. Amikor fel szabadultam, a VOLAN-nál dolgoztam. De különösebben nem érdekelt a szakma. Így nem is tartoztam a jó szakemberek közé. A sereg előtt lehetőségem adódott arra, hogy megszerezze a jogsit. A vezetés? Az igen, az mindig érdekelt. A FÜSZÉRT-nél rakodóként dolgoztam, majd idővel kocsit kaptam. A feleségemmel is a munkahelyemen ismerkedtem meg. Összeházasodtunk. Szécsényben a szülői házban laktunk, amit később kibővítettünk.*

A FÜSZÉRT Vállalatnak egyre nehezebben ment. Egymás után adták el az autókat. Behívatott a főnököm, hogy eladják az autómat, ha akarom, megvehetem; azt is felajánlotta, hogy a kocsimmal náluk fuvarozhatom. Ithon javában tartott az építkezés. A feleségemmel sokat töprengtünk, hogy mitévők legyünk. – *Vegyünk fel újabb kölcsönt, hogy a kocsit meg tudjuk venni? Végül is hosszas vívódás után úgy döntöttünk, hogy nem leszek vállalkozó. Egy évig a FÜ-*

SZÉRT-nél maradtam rakodómunkásnak. Mielőtt a vállalat végleg összeomlott 1991-ben eljöttem Szécsénybe a Malomba dolgozni. Jó helyem volt, kocsit kaptam. A végzet itt is utolért. A főnök közölte velem, hogy eladják a teherautókat, ha akarom megvehetem. Újabb családi tanácskozás, töprengés és megint csak nemet mondtam.

Említette, hogy a szülői házban laknak, ugyanakkor valami építkezésről is szólt.

– Igen. A szülői ház két szoba-konyhás volt, bizony nem nagy lakás, ráadásul nem is volt összkomfortos. Két lehetőség előtt álltunk. Vagy veszünk valahol egy olcsó kis lakást, és azt korszerűsítjük, vagy ezt a családi házat korszerűsítjük. Ha elmegyünk innen, akkor édesanyám egyedül marad, ezt nem akartuk. A két testvérem azt mondta: bővítsük csak nyugodtan a családi házat, ők nem tartanak semmiféle örökségre igényt. Édesanyáknak is jobb lesz, ha lesz mellette valaki. Elkezdtük az építkezést 10 évvel ezelőtt. Volt egy kis összerakott pénzünk, felvettünk 200 ezer forint kölcsönt. A szegény embert még az ág is húzza. Nem kaptuk meg a gyermekek után járó szociális kedvezményt, mert „csak bővítettünk”. Akkor úgy terveztük, és minden reális lehetőségünk meg volt rá, hogy 10 éven belül teljesen kész lesz a lakás. A tetőtér beépítésével együtt. Tévedtünk. Tévedtünk, mert nem voltunk látnokok. Nem láttuk előre, amit ebben az országban nem láttak nagyon sokan, hogy milyen sokat fog az ország gazdasági helyzete romlani. Azt meg feltételezni sem mertük, hogy a feleségem munkanélküli lesz. Ma a fizetés a megélhetéshez elég, ahhoz is nehezen.

Visszaköltöztek a ferencesek

Juhász Gyuri bácsi mesélte:

– Városunkban 1950-ben elterjedt a hír: a ferences atyákat munkatárborba viszik. Az emberek esténként botokkal, kapákkal, kaszákkal – voltak, akik csak üres kézzel – összejöttek a templom környékén, hogy megakadályozzuk a papok elvitelét. Estéről estére vigyáztunk a lelkipásztorainkra. Egy alkalommal megállt az úton egy autó, kiszállt belőle a rendőrpapancsnok, és megkérdezte, hogy mit keresünk ott. Voltak, akik azt válaszolták: csak levegőzünk. A bátrabbak így feleltek: a papokra vigyázzunk. Néhányunknak másnap a rendőrségen kellett jelentkezni. Júniusban Amand atyát a házfőnököt a provinciális Pestre hívta. A házfőnök a kolostor könyvtárának értékesebb köteteit már korábban szétosztotta a hívek között, hogy őrizzék, vigyázzanak rá. Ugyanis az a hír terjedt el, hogy az egyházi témájú könyveket elégetik. Nemrég tudtam meg, hogy a könyvtárból a könyveket Debrecenbe vitték. Amand atya többé nem tért vissza Szécsénybe 1950 júliusában üzenet érkezett, hogy a páterek legyenek készenlétben, elviszik őket egy másik kolostorba. Egy este értük jöttek. Mi akkor már nem vigyáztunk rájuk. Úgy gondoltuk, hogy még Amand atya távol van, úgysem viszik el papjainkat. Tévedtünk. Amikor a rendőrök bevonultak a kolostor épületébe, minden ajtó nyitva volt. Az atyák csendben ültek, már várták a rendőröket. Mindegyikük mellett a vászonzsák a ruhaneműjükkel. A békés, türelmes megadás a rendőröket is meghatotta. Udvariasan közölték velük, hogy másik kolostorba viszik őket át. A szerzetesek szó nélkül követték az utasítást. Másnap reggel világi pap, Géczi tisztelendő mondott misét. Jóval később tudtuk

meg, hogy Esztergomban még 1950 végén ismét megalakult a ferences rend, a felszentelt papok továbbra is a hivatásukat élték, a dolgozó barátok pedig a civil életben helyezkedtek el.

1989. szeptember 3-án, közel 40 év után Szécsénybe visszajöttek a ferencesek. Márk atya házfőnök azonnal hozzáfogott a kolostor rendbetételéhez. A munkálatok két évig tartottak. Tavaly ismét megjelentek a városban a novíciusok. Kik a novíciusok? Márk atya elmondta, hogy a novicia alapjában véve ma sem változott a régihez képest. Egy évig az újoncok szinte teljesen el vannak szigetelve a külvilágtól, ez a próbaév. A jelöltek megismerik a rend életét, próbára teszik önmagukat, hogy tudnak-e a szülők, a külvilág nélkül élni, teljesen azonosulni a rend belső világával. Elválik, hogy mennyire képesek az önnevelésre. Egy év elég ahhoz, hogy eldöntsék, tudnak-e ezzel azonosulni, vagy sem.

A próbaév után egyszerű fogadalmat tesznek. Az út innen kettős. Egyrészt a teológiai főiskolára mehetnek, amelynek elvégzése után pappá szentelik. Ők lesznek a klerikus testvérek. Ők azok, akik miséznek, gyóntatnak. Azok akik nem tanulnak tovább, rendük laikus testvérei maradnak. Ők azok, akik fogadalmat tettek, de nincsenek felszentelve. Sokan dolgozó barátként ismerik őket.

Szécsényben a ferencesek nem csupán a hívők lelki gondozásával foglalkoznak. Bekapcsolódnak a város szellemi életébe. A városi művelődési központ és a ferences rend közösen rendezték meg az immár hagyományossá vált Egyházzenei Találkozót. A papok kezdeményezői különböző helyi önszerveződéseknek, amelyek a hitre, szeretetre épülnek (ilyen például a cserkészcsapat).

– A kolostor története egyidős a városéval. Szécsényben mindig is mély gyökerei voltak a vallásnak. Nemcsak azért, mert itt voltak a ferencesek – amire a szécsényiek büszkék – hanem azért is, mert a gyermekek a családon belül keresztény neveletésben részesültek. Ez öröklődött át nemzedékről-nemzedékre. Abban a kemény időben, amikor az állam szemében bűn volt a hit, a templomba járás, az emberek zöme akkor is elment, ha kellett titokban a templomba. Azért a 40 év nem múlt el nyomtalanul. Az emberek, különösen a fiatalok egy része, főleg azok, akik tanulás vagy egyéb okok miatt hosszabb vagy rövidebb időre elmentek a városból, kiszakadtak a szülői házból, elidegenedtek a hittől. Mi, szécsényiek örülünk annak, hogy a városba visszaköltöztek a ferencesek – foglalta össze véleményét Horváth Béla.

Átrendeződik a város

A családoknál a tartalékok elfogynak, sokan már csak máról holnapra élnek. Másoknál nagyobb tőke halmozódik fel. Ennek lehet legális, féllegális, esetleg illegális módja. Sokan a 80-as évek elejétől ügyesen kapcsolódtak be a második gazdaságba, és szép lassan komoly tőkére tettek szert.

– Voltak itt olyanok, akik 10-20 hold földet béreltek a TSz-ektől, állami gazdaságtól. A vetőmagot, műtrágyát, gépi munkát se hiában – se pénzért beszerezték a közösből. Így könnyű volt évente több száz ezer forintot zsebre tenni – nem adom ki magam, mert nem akarok egy életre haragosokat szerezni – vélekedett a helyi dolgokat jól ismerő személy.

Ebben az időben a vállalkozói réteg is kezdett kiszélesedni.

– Otthagytam a tanári pályát, maszek fuvarozó lettem. Kezdetben én voltam a

gépkocsivezető, a rakodó, munkaszervező, tehát mindenes. Később felvettem egy rakodót, majd bővítettem az autóparkomat. Ma már nemzetközi fuvarozással foglalkozom, én csak a munkaszervezést irányítom. Naponta jóval többet dolgoztam, mintha tanár lettem volna, kockázatot is vállaltam, de bejött – magyarázta Bakos László.

Voltak, akik az átmeneti évek zűrzavaros időszakát hirtelen meggazdagodással próbálták kihasználni.

– Két éve úgy döntöttem, hogy otthagynom a tanári katedrát – egyébként a mezőgazdasági szakközépiskolában dolgoztam, mint mérnök-tanár – és önállósítom magam. Van egy kis földterületem, bérelek hozzá, összehoztam egy gépparkot, és elindultam a vállalkozás útján. Nem bántam meg, hogy váltottam – így Mosó Ottó.

– Kétségbeestem, amikor 1981-ben a kezembe adták a munkakönyvet. Aztán barátommal azt mondtuk, hogy elég fiatalok vagyunk ahhoz, hogy kezdjünk valamit. Így alakítottunk egy kft-t. Jóval többet dolgoztunk, mint azelőtt. De több is jön a konyhára – vallotta Havasi Szabolcs.

Szécsény egyik legismertebb és elismert vállalkozója Borik Albert.

– Egyfajta átrendeződés figyelhető meg a város életében. Sajnos a középréteg, amely a 70-es, 80-as években viszonylag anyagi biztonságban élt, ma sokkal rosszabb viszonyok közé került. Közülük nagyon kevesen vannak, akik tartani tudják korábbi életszínvonalukat, vagy netán jobb feltételt teremtetek maguknak. Él a városban harminc-negyven olyan család, akik az úgynevezett gazdagabb elithez tartoznak, mellette ott van az elszegényedés, a munkanélküliség. Egyértelműen azt mondhatom, hogy pillanatnyilag kettészakadt a város, hiányzik a középréteg. Vannak, akik jól élnek, de mellettük ott van

egy elszegényedő réteg. Viszonylag kevés azoknak a száma, akik a középréteghez tartoznak.

– Ön szerint milyen kilátása van a városnak arra, hogy a polgári réteg megerősödjön? Az alsó rétegekhez tartozók száma csökkenjen?

– Mindenki a saját alapállásából ítéli még az életet. Így vagyok ezzel én is. Nem tudok egyetérteni azzal, hogy a munkanélküli kap egy bizonyos összeget, úgynevezett munkahelyteremtő támogatást, hogy fogjon hozzá valamilyen vállalkozáshoz. A gyakorlat az, hogy az a pár százezer forint kevés bármilyen vállalkozás beindításához. Legtöbb esetben ezek az emberek különböző kölcsönöket vesznek fel, hogy az elképzeléseiket megvalósítsák. És mi van akkor, ha nem jön össze a vállalkozás, mert „rossz lóra tettek”, vagy kiderül, hogy az illetőnek egyáltalán nincs érzéke hozzá? Az eredmény egyértelmű: csőd. Sajnos, többen vannak Szécsényben, akik erre a sorsra jutottak. Szerintem az lenne a megoldás, ha ezt a támogatást a már jól működő vállalkozó újabb munkahelyteremtésre kapná. De nem úgy, mint napjainkban funkcionál, hogy abban az esetben kapom meg a pénzt, ha olyan munkanélkülit alkalmazok, akinek legalább hat hónapja nem volt munkája. Ha valakitől elcsábítok egy jó munkaerőt, többet ígérek neki, azzal én munkahelyet teremtettem; igaz, hogy nem nálam, hanem ott, ahonnan azt az embert én átvettem, mert őt pótolni kell. És az a munkahely már nem veheti fel a támogatást. A szabad munkaerőversenyt csak így tudom elképzelni. Ami pedig Szécsényt illeti én optimista vagyok. Túl van a város a nehezén. Az ipar megteremtéséhez az elmúlt négy évben a legfontosabb infrastruktúrát az önkormányzat megteremtette. Megindulhat a város a fellendülés útján.

Új közösségek

A történelmi változások sodrában közösségek bomlottak fel, más érdekek, érdeklődések mentén alakultak újjá.

Szécsényben a múzeumbaráti kör az a közösség, amely korábban épp oly népszerű volt, mint napjainkban. A 80-as években a város egyik legmarkánsabb önszerveződéssel létrejött csoportjaként tartották nyilván. Ma már talán egy kicsit veszített varázsából. Mi volt az a kohéziós erő, ami az embereket összehozta ebben a közösségben? Kétségtelenül meghatározó szerepe volt a vezetőjének Horváth Bélának. De egész biztos szerepet játszott a népszerűségében a szellemisége. A programja. Azt mondhatom, hogy a 80-as évek elején egy indirekt politizálás színtere volt a városnak ez a közösség. A honismereti, helytörténeti foglalkozásokon olyan előadások hangzottak el, mint a ferences kolostor története, Haynald Lajos kalocsai érsek Szécsény szülöttjének élete, mit köszönhet a város az ő személyiségének, a cserkész csapat története stb. Természetesen szó volt ott sok más egyéb dologról is.

A társadalmi munkák között is tetten lehetett érni a burkolt politizálást.

– *Amikor a Szent István emlékművet helyreállítottuk, bizony féltem, hogy számonkérík majd tőlem* – vélekedett Horváth Béláné. – *A Múzeumbaráti kör 345 bejegyzett tagjából 40-50 főre tehető a „mag” száma, akik rendszeresen ott voltak a foglalkozásokon. Így azt mondhatjuk, hogy a múzeumbaráti kör abban az időben több volt, mint baráti kör. Úgy faggatták a múltat, hogy az sokat mondott a jelennek, és üzenetet hordozott a jövőnek, úgy hiszem, hogy az átalakulásban az értelmiségi réteg egy része, akik*

aktívan részt vettek a múzeumbaráti kör munkájában, elmondhatják magukról, hogy hozzájárultak a változásokhoz.

Hogyan látja Radácsi László a Művelődési és Ifjúsági Központ igazgatója most az önszerveződő csoportok helyzetét?

– *A történelem drasztikusan belenyúlt az emberek életébe, de a szécsényiek nem adják fel. Az itt élő emberek vitalitását mutatja, hogy úgy szervezik saját életüket, hogy megpróbálnak talpon maradni. Egy biztos, a kultúra egyértelműen áruvá vált. Az autonóm kultúra egyre inkább elérhetetlen a szécsényiek számára. Ahhoz, hogy egy színházi előadást önköltségesen meg tudjunk szervezni, 700-800 Ft-ot kellene egy belépőjegyért kérnünk. Ilyen árak mellett az embereknek egy nagyon szűk rétege jönne csak színházba...*

Összegzés helyett

A változásnak, amelynek óhaja, akarata már évekkel ezelőtt megfogalmazódott az emberekben, voltak, akik az élére álltak, még mások csendben szemlélték vagy félrehúzódtak. Egyesek gyorsnak, mások lassúnak tartották a folyamatot. Mindenki tudja, hogy a változásban vannak győztesek és vesztesek. Az is biztos, hogy minden változás egyfajta megtorpanással jár együtt.

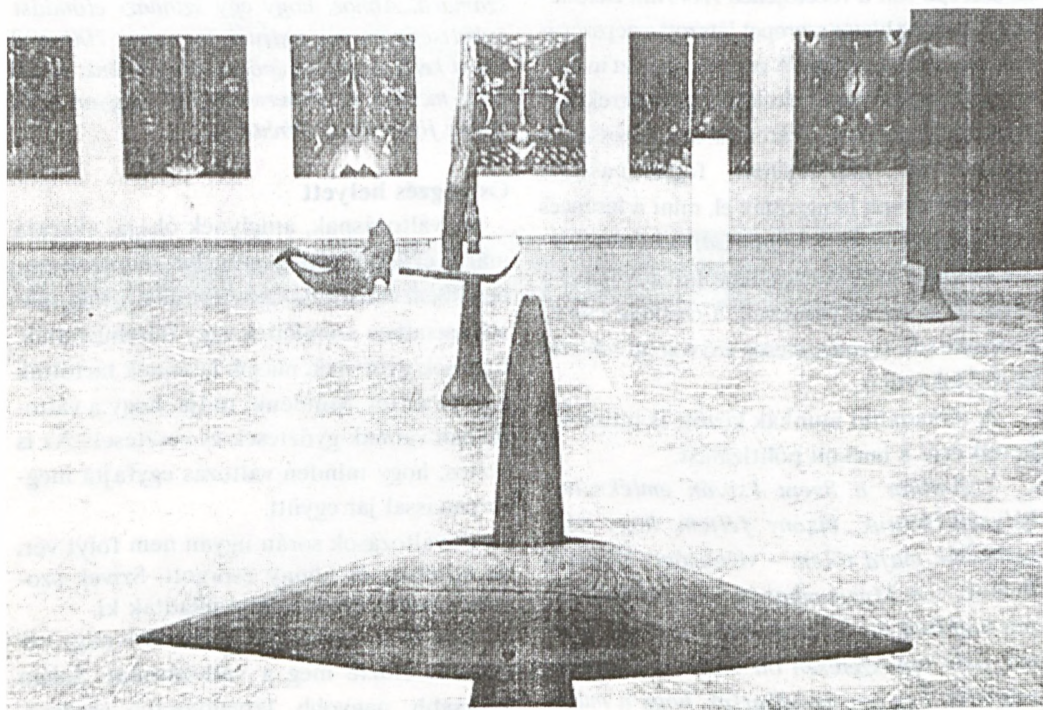
A változások során ugyan nem folyt vér, de izzadság és könny csorgott. Szívek szorultak össze, remények gyulladtak ki.

Egy biztos, az emberek részéről nagy várakozás előzte meg a változásokat. Sokan gyorsabb, nagyobb, látványosabb eredményeket vártak.

Az embereknek csakhamar rá kellett ébredniük, hogy ezek a folyamatok nem nélkülik, nem rajtuk kívül játszódnak le. Velük és értük, amelyek ők az alanyai és tárgyai.

Szécsényben zömében olyan emberek élnek, még akkor is, ha néha ellentmondóan nyilatkoztak, akik felismerik a haladás útját. Akik tudják, hogy kevés a megkapott demokrácia, azzal élni is tudni kell. Kevés az emberi szabadság, ha az nem társul alkotó munkával, amely néha keserves, küzdelmes, de csak ez lehet a megoldás.

Felismerik, hogy a saját sorsuk a saját művük. Rendhagyó riportomban nem törekedtem a teljességre. Csak egy-egy eseményt, egy pár ember gondolatát villantottam fel. Azt akartam bemutatni, hogy hogyan élték meg itt Szécsényben az emberek az elmúlt évek történelmi változásait, miként vélekednek önmagukról, városukról.

„Borgó” és Dienes Attila salgótarjáni kiállításából

palócföld

KÖZÉLETI, IRODALMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Chief editor : József Pál

Adress of editorial office:

H-3101 Salgótarján, Pf.: 270

Tel: (0036) 32-314-386, 32-311-

Nógrád Megye Közgyűlésének
folyóirata.

FŐSZERKESZTŐ:

Pál József

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTES:

Zsibói Béla

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Csiba Imre

FELELŐS KIADÓ:

Brunda Gusztáv

Szerkesztőség:

3100 Salgótarján,

Rákóczi út. 36 sz.

Telefon:(32) 314-386, 410-022

Levélcím:

3101 Salgótarján, I.Pf.270

Kiadja

a Nógrád Megyei

Közművelődési Központ

Készült

a G+T Bt. nyomdaüzemében

Vizslás-Újlak

Szerkesztőségi fogadóórák:

csütörtökön 11-16.30 óráig

Számlaszám 750-453523

palócföld
KÖZLETTI, IRODALLMI, MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

E számunk szerzői:

Bíró Ferenc egyetemi tanár ELTE BTK (Budapest), *Dobai Péter* író, költő (Budapest), *Fried István* egyetemi tanár JATE BTK (Szeged), *Mizser Attila* költő (Fülek), *Penke Olga* egyetemi docens JATE (Szeged), *Praznovszky Mihály* főigazgató PIM(Budapest), *Szenográdi Ferenc* tanár, újságíró (Szécsény), *Szilágyi Márton* irodalomtörténész ELTE (Budapest), *Szombathy Bálint* író, költő, esszéista (Újvidék).

*

A losonci Kármán József konferencia megrendezését, és az elhangzott előadások megjelenését a **Nemzeti Kulturális Alap** támogatta.

*

E számunk illusztrációs anyagát a salgótarjáni Nógrádi Történeti Múzeum kiállításából válogattuk. A borítón a Szalay Lajos emlékkiállítás grafikai szerepelnek.

Fotó: *Buda László*

Terjeszti a Magyar Posta Vállalat. Előfizethető a hírlapkézbesítőknél és a Hírlapelőfizetési Irodában (Budapest, XIII. Lehel u. 10/a., levélcím: HELIR, Budapest 1900), ezen kívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban.

Egyesszám ára 56 Ft., előfizetési díj félévre 186 Ft., egy évre 372 Ft. Megjelenik kéthavonta.

Kéziratokat és rajzokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

ISSN 0555-8867.

Index 25925

